

Tájékoztató a szakmai tájékoztatásról / [szerk. Csengődy Lászlóné]. - 4. bőv., átdolg. kiad. - Bp.: OMIKK, 1989. - 298 p.
ISBN 963 592 901 3

A kézikönyv a hazai tájékoztatási, illetve szakmai tájékoztatással is foglalkozó intézmények (intézet, vállalat tájékoztatási, ill. dokumentációs osztálya) ebbéli tevékenységét, szolgáltatásait és kiadványait írja le. Továbbá közli a különböző intézetek pontos címét, telefon- és telexszámát, fő profilját, feladatkörét stb.

Előnyei közé tartozik a tárgy szerinti megközelítés. Például együtt, azon belül megyék szerint hozza a hazai helyismereti, helytörténeti gyűjtemények adatait, de egybegyűjtve találhatók meg benne az olyan időszérius témakörök gyűjtőhelyei is, mint a környezetvédelem, intermedierek stb. Kiadványunk – a megemlített fogyatékoságoktól eltekintve – tartalmi szempontból megfelel a követelményeknek, ám a keresési pragmatikum szempontjából nem lehetünk vele elégedettek. Zavar, hogy a név- és a tárgymutató szedése nem azonos. Különösen a tárgymutató használható nehezen.

"Külszíne" nyilván figyelemfelkeltési célból eltér az OMIKK-kiadványok megszokott bézs színétől: élénkzöldje már messziről virít. Mindazonáltal tartósabb és igényesebb formában kellett volna kiadni, mivel az ilyen kézikönyveket sok helyen, sokan és sokszor használják.

Összegezve: a kiadvány lehetett volna jobb is, elegánsabb is. A belefektetett irdatlan munkához képest csupán kevéske munkát, némi figyelmet kellett volna még ráfordítani.

A kézikönyv megvásárolható az OMIKK értékesítési osztályán (1428 Bp., Pf. 12.).

Lakatos Zsuzsanna
(OMIKK)

Current Contents/Life Sciences on Diskette a SOTE Központi Könyvtárban

Az ISI (Institute for Scientific Information) 1988-ban lépett piacra a *Current Contents/Life Sciences (CC/LS)* számítógépes változatával. A nyomtatott változathoz képest újabb szolgáltatásokat nyújtó és viszonylag olcsó, ún. "on Diskette" kiadvány a legfrissebb irodalom kutatásának modern, számunkra is elérhető módja lehet. Két változata közül a J-1200-as (495 dollár), ezerkétszáz vezető élettudományi folyóirat tartalomjegyzékét közli, míg a J-600-as verzió (295 dollár) ennek egy koncentráltabb részhalmozását, a legnagyobb hatású folyóiratokat dolgozza fel.

A hetenkénti periodicitással hajlékony mágneslemezen megjelenő adatbázisszeletek a rendszeres szoftver segítségével tölthetők a számítógép háttértárolójára, ahol azután gyorsan elérhetők és kezelhetők. A forgalmazó felkészült a különböző géptípusokra. A megrendeléskor megadott paraméterek

alapján küldik az IBM PC XT/AT-kompatibilis, az Apple, a Machintosh vagy a NEC-9800 sorozat gépeire fejlesztett változatot.

A program öt fő funkciója közül az első a lemezkezelést, a friss CC/LS szám töltését, illetve a korábbiak törlését és az egyes füzetek használatbavételét végzi. A winchester-lemezen egy időben fenntartott füzetek számát csak a tárolókapacitás korlátozza. Egyszerre egy, az éppen nyitott CC/LS füzetet lehet használni. Keresni kétféleképpen lehet:

- ▶ *tallózással* (browse), amikor a kutató tudományterülete frekvenciált szaklapjainak legfrissebb tartalomjegyzégeit tekinti át,
- ▶ *keresés* (search) *segítségével*, amikor az ismert logikai operátorokkal (and, or, not) és csonkolással keresőkérdéseket lehet megfogalmazni.

A CC/LS-nek nincs teaurusza, tehát csak a különböző adatmezők (cím, szerző, folyóirat stb.)

adatelemeire tud keresni. A bevált keresőkérdések tárolhatók, igény szerint szerkeszthetők és új füzetek beérkezésekor aktivizálhatók.

A képernyőn megjelenített rekordok további három halmazba szelektálhatók:

- ▶ a PIC (Personal Interest Checklist) halmazba a felhasználó a tallózás és találati halmazok elemeiből kijelölheti a számára legfontosabb cikkeket,
- ▶ az R-A-P (Request-a-Print),
- ▶ és a GA (Genuine Article) halmazokba pedig azokat a tételeket érdemes felvenni, amelyekről különnyomatot szükséges beszerezni.

Míg az R-A-P halmaz esetében a program "Orders" funkciója az első szerzőhöz címzi a nyomtatott különnyomat-kérést, addig a GA esetében a nyomtatott lista címzettje az ISI különnyomat-ellátó szolgáltatása. Ez a szolgáltatás 48 órán belül a felhasználóhoz juttatja a kért cikk másolatát. Az R-A-P listához azonban az ISI-től megfelelő nyomtatványt kell beszerezni, ami többletköltséget jelent.

A találati, illetve GA, PIC, R-A-P halmazok megjeleníthetők képernyőn, papíron és természetesen adatállományba (mágneselemezre) is menthetők. Az adatrekordok közvetlenül átalakíthatók a CC/LS formátumból a SCI-MATE adatbázis-kezelő rendszer adatformátumába, de megfelelő konvertálóprogram segítségével átmenetileg a közkezdelt Micro-ISIS-be is. Az utóbbiak használatával a kutatók saját érdeklődési körüknek megfelelő egyéni, naprakész adatbázist építhetnek.

A fenti szolgáltatás a Current Contents füzeteinek rendszeres használói körében hetente kb. egy-másfél óra időnyereséget jelent. Ez a kurrens irodalomkutatási lehetőség teljessé teszi a CD-ROM-on elérhető adatbázisokból nyert információk körét.

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtárában 1989 áprilisa óta díjmentesen használhatják a CC/LS on Diskette J-1200-as változatát.

Timár Zsolt
(SOTE Központi Könyvtár)

Az INSDOC dokumentumellátó szolgálata

A szervezett tudományos és műszaki kutatás rohamos fejlődése a függetlenség kivívása után indult meg Indiában, bár kétségtelenül vannak a 18. és 19. századra visszamenő előzményei is. 1500–2000 kutatási központot, laboratóriumot alapítottak a különféle szervezetek égisze alatt; ezekben mind van könyvtár vagy információs központ.

Az Indiai Országos Tudományos Dokumentációs Központot (*Indian National Scientific Documentation Centre = INSDOC*) 1952-ben alapították, s egyik legfontosabb szolgáltatásuk a dokumentumellátást minősítették. A Tudományos és Műszaki Országos Információs Rendszer (*National Information System for Science and Technology = NISSAT*) azzal a céllal jött létre, hogy koordinálja és támogassa a különböző szervezetek tevékenységét e területen; itt is kiemelt helyet kapott a dokumentumellátás.

Az INSDOC elsősorban az Országos Tudományos Könyvtár (*National Science Library = NSL*), egy sor Delhi-ben és India más részében működő intézmény, a Bangalore-ban, Calcuttában és Madrásban alapított regionális központjaira, valamint néhány külföldi központ állományára támaszkodva elégíti ki használói igényeit. Ez évi 20–25 ezer dokumentumkérés kezelését jelenti. A lelőhelyek megállapítását szolgálja a tudományos folyóiratok országos központi katalógusa, amelyet az INSDOC adott ki.

Az 1986/87-es év kéréseinek 11,86%-át az NSL, 54,58%-át más delhi könyvtárak, 6,59%-át más indiai könyvtárak és 26,95%-át külföldi központok állományából elégítették ki. Külföldről elsősorban konferenciaanyagokat, disszertációkat, kutatási jelentéseket, szabadalmakat, orosz irodalmat és régi

külföldi kiadványokat kértek. Átlagosan a kérések 85–90%-át képesek teljesíteni. Ami a teljesítés gyorsaságát illeti, 1986/87-ben a kérések 28,66%-át 15 napon belül, 28,56%-át 15–30 nap alatt, 15,77%-át 30–60 nap alatt, 9,22%-át 60–90 nap alatt és 17,77%-át 90 napon túl intézték el.

Az utóbbi években erősen csökkent a kérések száma (1980/81: 18 500, 1987/1988: 13 000). Ez több tényező hatásának eredménye, de leginkább a teljesítés növekvő időtartamáé. Ez utóbbit közelebbről megvizsgálva azt látjuk, hogy

- ▶ meglehetősen körülményes még a Delhi-ben lévő könyvtáraktól is megszerezni a másolatokat;
- ▶ átlagosan legalább 8–12 hétbe telik egy külföldi dokumentum megszerzése (bár a British Library Document Supply Centre 2–4 hét alatt teljesíti!), de egyes központok esetében 2–3 hónap is bele telik, míg a dokumentum megérkezik;
- ▶ az Indiában működő könyvtáraktól még tovább tart a dokumentum beszerzése: hónapok telnek el a kérés és a teljesítés között, sok helyről még a negatív választ sem küldik el időben;
- ▶ a könyvtárak jobb ellátottsága (dokumentumokkal és másolóberendezésekkel) is hozzájárul a teljesítési időtartam növekedéséhez: ugyanis csak azokat a kéréseket továbbítják az INSDOC-hoz, amelyeket helyben vagy a környező könyvtárakban nem képesek kielégíteni;
- ▶ az INSDOC árának állandó emelkedése – a szolgáltatás tempójának változatlansága mellett – is sok használót elriasztott.

A kért anyag több mint 80%-a folyóiratcikk. Ami a megjelenési év szerinti megoszlást illeti, a kért doku-